

40 НБ

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

Проректор з науково -
педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

20 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітня програма: «Міжнародний бізнес»

вид дисципліни: обов'язкова

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

« 28 » серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

к.е.н., доц. проф. кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Н. В. Шиловцева

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

В.о. завідувача кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

_____ Ірина ДЕРІД

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи)
«Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ Ірина ДЕРІД
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

_____ Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Спеціальна навчальна дисципліна „*Ціноутворення на світових товарних ринках*”
є складовою освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес»
підготовки бакалаврів
спеціальності: 292 «Міжнародні економічні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни – дослідження сучасної теорії та практики ціноутворення, аналіз закономірностей формування структур внутрішніх та зовнішньоторговельних цін у межах світової торгівлі, методів ціноутворення на мікро- (фірми та організації) та макроекономічному (національному та міжнародному) рівнях, особливостей побудови найважливіших економічних індексів, що переважно застосовуються у сучасній світовій практиці, а також набуття студентами компетенцій практичного встановлення цін на продукцію підприємства на світовому товарному ринку.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- формування наступних загальних компетентностей:
  - здатність до безперервного та актуального навчання;
  - вміння застосовувати знання на практиці;
  - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
  - здатність генерувати нові ідеї;
  - здатність приймати обґрунтовані рішення;
  - знання та розуміння предметної області, професії;
  - вміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних джерел;
  - вміння ідентифікувати, формулювати та розв’язувати проблеми, пов’язані з професійною діяльністю;
- формування наступних фахових компетентностей:
  - розуміння закономірностей, особливостей і тенденцій світової економіки;
  - знання основних методів ціноутворення та умов раціонального застосування кожного із них на міжнародному ринку;
  - знання особливостей організації системи міжнародного бізнесу та методів здійснення міжнародного бізнесу.

1.3. Кількість кредитів - 4.

1.4. Загальна кількість годин - 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-й
Семестр	
7-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	год.
Індивідуальні завдання	
контрольна робота (10 годин із самостійної роботи)год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Застосовувати знання основних методів ціноутворення та умов раціонального застосування кожного із них на міжнародному ринку.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади ціноутворення на світових товарних ринках

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Сутність міжнародної торгівлі та її місце в системі міжнародних економічних відносин. Історичні передумови та основні чинники виникнення міжнародної торгівлі. Етапи розвитку міжнародної торгівлі. Структура міжнародної торгівлі. Форми міжнародної торгівлі. Методи міжнародної торгівлі (прямий та непрямий методи). Показники розвитку міжнародної торгівлі.

Система регулювання міжнародної торгівлі та її основні рівні. Тарифне регулювання міжнародної торгівлі. Сутність, призначення, функції та види мит. Економічні наслідки введення мита. Нетарифне регулювання міжнародної торгівлі. Кількісні, приховані та фінансові обмеження як метод регулювання міжнародної торгівлі. Сутність торговельної дискримінації. Особливості розвитку митно-тарифного регулювання в Україні.

ТЕМА 2. ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Теорія поведінки споживача і попит. Функції попиту: еластичний попит, цілковито еластичний і цілковито нееластичний попит. Ефект Веблена. Взаємозамінні і взаємодоповнюючі товари. „Парадокс” Джиффена. Споживчий надлишок і невизначеність. Сфера ціноутворення. Огляд економічних теорій щодо взаємозв'язку ціни та вартості. “Магічний чотирикутник”: еластичність попиту від ціни, доходу, заощаджень, пропозиції. Господарський цикл та ціни.

ТЕМА 3. МОНОПОЛІСТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА ПРОЦЕСИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА МАКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІ

Ринок досконалої, монополістичної, олігополістичної конкуренції. Точка беззбитковості і „точка втечі”. Цінова ескаляція і цінові війни. Модель Бертрана. Дуополя. Модель Курно. Модель Штакельберга. Вплив монополізації галузевих і продуктових ринків на процес ціноутворення. Монополістична структура галузі. Типи монополістичної структури ринку та ціноутворення. Цінова та нецінова конкуренція. Цінова дискримінація та множинність цін. Вплив міжгалузевої конкуренції на рівень і масштаб цін внутрішнього ринку.

ТЕМА 4. ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ “ЧИННИКІВ ОТОЧЕННЯ” НА ПРОЦЕСИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІ

Виробнича функція і максимально ефективний масштаб виробництва. Убування

віддачі від масштабу. Постійна віддача від масштабу і економія від масштабу. Функція пропозиції і коефіцієнт прямої еластичності пропозиції від ціни. Оцінка інфляційних чекань і ціноутворення. Дефляційна політика, державне регулювання цін через державний ринок, податкову і амортизаційну політику та їх вплив на ціноутворення в рамках фірми. Господарський цикл і державна політика стабілізації цін товарних ринків та внутрішньофірмова цінова політика.

ТЕМА 5. ВНУТРІШНІ ТА СВІТОВІ ЦІНИ ПРОМИСЛОВО РОЗВИНЕНИХ КРАЇН

Рівновага і стабільність рівноваги. Ціна рівноваги і ціна директивна. Нецінові чинники попиту і пропозиції. Особливості формування національної і інтернаціональної вартості. Фактори, що визначають взаємозв'язок цін внутрішнього та світового ринку. Методики визначення зовнішньоторговельних цін. Види цін та цінові показники. Контрактні, довідкові ціни, ціни пропозицій. Прейскуранти і цінники. Світові конкурентні ціни. Рівень цін і поправочні коефіцієнти. Тверді і плаваючі ціни світових товарних ринків. Методи розрахунків зовнішньоторговельних цін контрактів. Комерційні та технічні поправки до цін і їх розрахунки. Скидки та надбавки до цін.

ТЕМА 6. ПРЕДМЕТ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ.

Сутність кон'юнктури. Основні об'єкти кон'юнктурних досліджень. Характеристика основних видів кон'юнктури: нарощуваної, високої, зниженої, низької. Обіг роздрібною торгівлі, індекси вартості життя, данні щодо руху товарних запасів, інформація щодо обсягів внутрішніх перевезень. Аналіз динаміки споживацького кредиту.

Обсяг та географічний розподіл експорту та імпорту; зміни товарної номенклатури; питома вага країни в міжнародній торгівлі. Емісія цінних паперів, курс акцій та його динаміка. Поділ показників на групи.

Показники промислового виробництва: індекси промислового виробництва; дані про виробництво в абсолютних одиницях; динаміка капіталовкладень; данні про замовлення; показники по праці.

ТЕМА 7. МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ.

Методологічні передумови кон'юнктурних досліджень. Аналіз кон'юнктури. Порядок розробки прогнозу. Оцінки перспектив розвитку кон'юнктури. Основні методи прогнозування, порядок їх застосування. Характеристика показників кон'юнктури світових ринків. Зміст поняття "багатофакторність економічних процесів"

ТЕМА 8. ЗАКОНОМІРНОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ.

Множинність цін, експортна ціна, імпортна ціни, світові ціни. Принципи ціноутворення на світових товарних ринках. Довідкові ціни, індекси цін. Оформлення конкурентного листа. Закономірності ціноутворення.

ТЕМА 9. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ.

Основні групи джерел інформації. Українські та закордонні джерела. Порядок аналізу змін в економіці, зовнішній торгівлі, загальноекономічної кон'юнктури. Закордонні джерела: довідники ТПП, фірмові довідники, галузеві довідники, територіальні довідники.

Розділ 2. Політика ціноутворення на підприємстві

ТЕМА 10. ЦІНОВА СТРАТЕГІЯ ФІРМИ І СУЧАСНА ТЕОРІЯ МАРКЕТИНГУ

Коефіцієнт перехресної еластичності пропозиції за ціною. Пропонований товарний об'єм і надлишок виробника. Зміна граничної продуктивності. Ціна пропозиції у

контексті постійних і змінних витрат. Середні постійні, змінні та загальні витрати. Невиразні і альтернативні витрати. Цінова політика фірми у фазах експериментування, експансії, насичення, стагнації та скорочення. Ліміти витрат та ціни. “Магічний трикутник”: цілі та завдання фірми в умовах ринкової невизначеності. Затратний та ціннісний підходи до ціноутворення у фірмі. Активне та пасивне ціноутворення. Способи групування витрат собівартості. “Складська” (повна) та “укорочена” (конверсійна) собівартість. Закон “убуваючої доходності”. Маржинальний та валовий прибуток.

ТЕМА 11. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКІВ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЦІН

Оцінки конкурентоспроможності товару на зовнішньому ринку. Відносна та абсолютна конкурентоспроможність. Недоброчинна конкуренція і ціни. Вплив тарифних та нетарифних бар’єрів на процес формування цін. Співвідношення і динаміка внутрішніх, імпорتنих і експортних цін. Взаємозв’язок між середньою нормою прибутку і механізмом “порівняльних витрат”. Методи визначення розмірів відхилення світових цін від внутрішніх. Імпорتنі обмеження і методи оцінки імпоротної вартості. Вплив факторів, що стимулюють експорт, на процес ціноутворення світового ринку. Динамічні ряди зовнішньоторговельних цін. Масштаби та розбіжності національних та світових цін.

ТЕМА 12. ІНДЕКСИ ВНУТРІШНІХ ЦІН І ЦІН ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Економічні індекси і сфери їх практичного застосування. Індекси внутрішніх цін, їх групи та сфери використання. Особливості формування індексів оптових цін з товарною орієнтацією. Метод представницьких вагів і використання вагових коефіцієнтів. Основне призначення і види індексів роздрібних цін, що використовуються. Індекси експортних і імпорتنих цін офіційних статистичних органів промислово розвинутих країн. Індекси цін зовнішньої торгівлі міжнародних організацій і приватних агентств. Методики індексації цін зовнішньої торгівлі статистикою провідних країн. Аналіз загальної і часткової рівноваги. Закон Вальраса. Парето-ефективне (оптимальне) і парето-преферанційний стан економіки. Діаграма Еджуорта. Крива споживчих можливостей і парето-ефективність структури випуску продукції. Відмови ринку. Загальна теорія „кращої із гірших альтернатив” (теорія квазіоптимуму). Гранична норма продуктової трансформації. Діяльність міжнародних організацій у сфері статистики і індексології. Напрями корегування цінової бази взаємної торгівлі.

ТЕМА 13. БІРЖОВІ КОТИРУВАННЯ ЯК ЦІНИ РЕАЛЬНИХ КОНТРАКТІВ ТА ПРАКТИКА ЇХ РОЗРАХУНКІВ

Біржі: товарні, фондові, валютні, універсальні. Механізм і процедури біржової торгівлі. Біржові правила. Біржові позиції. Біржові угоди. Касова біржова угода. Біржова угода „з вимогою”. Біржова угода „з премією”. Хеджування біржових угод. Моделі розрахунку премії опціону. Форвардешн і беквардешн. Моделювання хеджувальних стратегій і розрахунок коефіцієнту хеджа. Дисконтований середній вигреш для опціонів купівлі і продажу американського типу. Залежність премії опціонів продажу американського і європейського типів від волатильності і від ціни акції.

ТЕМА 14. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ВИВЧЕННЯ КОН’ЮНКТУРИ РИНКІВ ПАЛИВА

Особливості формування кон’юнктури світового ринку палива. Основні продуценти нафти, газу, вугілля. Основні експортери та імпортери продукції енергетичного комплексу. Вплив розвитку економіки Китаю та Індії на формування кон’юнктури світового ринку нафти. Європейська енергетична хартія. Вплив кон’юнктури світового ринку нафти на ринок машин та обладнання.

Особливості формування кон’юнктури світового ринку природного газу. Баланс світового ринку енергоносіїв: ринок нафти, вугілля, газу, електроенергії. Прогнозування кон’юнктури світового ринку енергоносіїв.

Характеристика світового ринку нафти та нафтопродуктів. ОПЕК і ринок нафти.

Проблеми і перспективи розвитку ринку палива. Цілі та діяльність Міжнародної енергетичної агенції та ОПЕК. Види нафти та якісні характеристики, що впливають на ціноутворення. Корпоративну структуру світового ринку нафти.

ТЕМА 15. АНАЛІЗ КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВОГО РИНКУ ЧОРНИХ ТА КОЛЬОРОВИХ МЕТАЛІВ

Особливості розвитку світового ринку чорних та кольорових металів. Основні виробники сталі та чавуну. Міжнародний інститут сталі та чавуну. Консолідація активів на ринку сталі. Провідні виробники сталі. Основні кольорові метали. Виробники кольорових металів. Ціни на кольорові та чорні метали. Класифікація хімічних товарів.

ТЕМА 16. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ ЛІСОВОЇ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Особливості формування кон'юнктури світового ринку продовольства. Основні виробники продукції сільського господарства. Основні експортери та імпортери продукції сільського господарства. Вплив сезонного та погодного факторів на формування кон'юнктури світового ринку продовольства.

Вплив кон'юнктури світового ринку продовольства на розвиток сільського господарства в Україні: Україна на світовому ринку продовольства. Розвиток світового ринку олійних культур. Розвиток ринку лісової продукції. Основні постачальники деревини. Експортери та імпортери целюлозно-паперової продукції.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико- методологічні засади ціноутворення на світових товарних ринках												
Тема 1. Міжнародна торгівля товарами та послугами на світовому ринку	6	2	2			2						
Тема 2. Основи методології та закономірності ціноутворення	6	2	2			2						
Тема 3. Монополістична конкуренція та процеси ціноутворення на макроекономічному рівні	6	2	2			2						
Тема 4. Вплив зовнішніх “чинників оточення” на процеси ціноутворення на мікроекономічному рівні	6	2	2			2						
Тема 5. Внутрішні та світові ціни промислово розвинених країн	6	2	2			2						
Тема 6. Предмет, методологія та основні поняття кон'юнктури світових товарних ринків.	6	2	2			2						
Тема 7. Методи аналізу та прогнозування кон'юнктури світових товарних ринків.	6	2	2			2						

Тема 8. Закономірності ціноутворення на світових товарних ринках.	6	2	2			2					
Тема 9. Основні джерела інформації для вивчення кон'юнктури світових товарних ринків.	6	2	2			2					
Разом за розділом 1	54	18	18			18					
Розділ 2. Політика ціноутворення на підприємстві											
Тема 10. Цінова стратегія фірми і сучасна теорія маркетингу	8	2	2			4					
Тема 11. Конкурентоспроможність та особливості розрахунків зовнішньоторговельних цін	8	2	2			4					
Тема 12. Індeksi внутрішніх цін і цін зовнішньої торгівлі	8	2	2			4					
Тема 13. Біржові котирування як ціни реальних контрактів та практика їх розрахунків	8	2	2			4					
Тема 14. Особливості розвитку та вивчення кон'юнктури ринків палива	8	2	2			4					
Тема 15. Аналіз кон'юнктури світового ринку чорних та кольорових металів	8	2	2			4					
Тема 16. Особливості формування та розвитку кон'юнктури світових товарних ринків лісової та сільськогосподарської продукції	8	2	2			4					
Контрольна робота	10					10					
Разом за розділом 2	56	14	14			28					
УСЬОГО ГОДИН	120	32	32			56					

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Міжнародна торгівля товарами та послугами на світовому ринку	2
2	Тема 2. Основи методології та закономірності ціноутворення	
3	Тема 3. Монополістична конкуренція та процеси ціноутворення на макроекономічному рівні	2
4	Тема 4. Вплив зовнішніх “чинників-оточення” на процеси ціноутворення на мікроекономічному рівні	2
5	Тема 5. Внутрішні та світові ціни промислово розвинених країн	2
6	Тема 6. Предмет, методологія та основні поняття кон'юнктури світових товарних ринків.	2
7	Тема 7. Методи аналізу та прогнозування кон'юнктури світових товарних ринків.	2
8	Тема 8. Закономірності ціноутворення на світових товарних ринках.	2
9	Тема 9. Основні джерела інформації для вивчення кон'юнктури	2

	світових товарних ринків.	
10	Тема 10. Цінова стратегія фірми і сучасна теорія маркетингу	2
11	Тема 11. Конкурентоспроможність та особливості розрахунків зовнішньоторговельних цін	2
12	Тема 12. Індекси внутрішніх цін і цін зовнішньої торгівлі	2
13	Тема 13. Біржові котирування як ціни реальних контрактів та практика їх розрахунків	2
14	Тема 14. Особливості розвитку та вивчення кон'юнктури ринків палива	2
15	Тема 15. Аналіз кон'юнктури світового ринку чорних та кольорових металів	2
16	Тема 16. Особливості формування та розвитку кон'юнктури світових товарних ринків лісової та сільськогосподарської продукції	2
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка студентами виступів з теми 1. Розв'язання задач.	2
2	Підготовка студентами аналітичних доповідей з теми 2	2
3	Підготовка студентів до проектної співбесіди з питань теми 3	2
4	Підготовка есе з теми 4. Розв'язання задач.	2
5	Підготовка студентів до дискусії з теми 5	2
6	Підготовка студентами есе з теми 6	2
7	Підготовка студентами аналітичних доповідей з теми 7	2
8	Підготовка командних проектів за темою 8	2
9	Підготовка студентами виступів з теми 9. Розв'язання задач.	2
10	Підготовка студентами аналітичних доповідей з теми 10	4
11	Підготовка студентів до проектної співбесіди з питань теми 11	4
12	Підготовка есе з теми 12. Розв'язання задач.	4
13	Підготовка студентів до дискусії з теми 13	4
14	Підготовка студентами есе з теми 14	4
15	Підготовка студентами аналітичних доповідей з теми 15	4
16	Підготовка командних проектів за темою 16	4
17	Контрольна робота	10
18	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Дисципліною передбачено написання однієї контрольної роботи що виконується під час самостійної роботи

Приклад варіанту :

I. Теоретичні питання:

1. Сутність міжнародної торгівлі та її місце в системі міжнародних економічних відносин. (5 балів)
2. Особливості формування кон'юнктури світового ринку продовольства. Основні виробники продукції сільського господарства. Основні експортери та імпортери продукції сільського господарства. (5 балів)

II. Тести (5 балів)

1. Ціни, за якими ведеться торгівля на конкретному національному чи регіональному ринку, це:
  - а) ціни ринку;
  - б) світові ціни;
  - в) ціни зовнішньої торгівлі;
  - г) ціни споживача;
  - д) ціни тендерні;
  - е) ціни фактичні.
2. До основних видів операцій купівлі-продажу належать:
  - а) зустрічна торгівля;
  - б) експорт;
  - в) компенсаційні угоди;
  - г) реекспорт.
3. Видами товарообмінних операцій вважаються:
  - а) імпорт;
  - б) бартер;
  - в) експорт;
  - г) зустрічні закупівлі.
4. Грошове вираження міжнародної ціни виробництва, що складається на світовому ринку, ціни найбільш впливових ринкових агентів – це:
  - а) монопольні ціни;
  - б) світові ціни;
  - в) номінальні ціни;
  - г) фактичні ціни;
  - д) контрактні ціни.
5. Джерелами світового ціноутворення є:
  - а) біржові котирування;
  - б) ціни аукціонів;
  - в) ціни споживача;
  - г) ціни фактурні;
  - д) ціни пропозицій великих фірм;
  - е) середні експортні та імпортні ціни.

III. Розв'яжіть задачу (5 балів)

Країна імпортує каву та чай. Їх споживання населенням представлено у таких співвідношеннях: Розрахувати граничні норми заміни кави чаєм.

Комбінації	Кава (ум т)	Чай (ум. т)
A	4	0,5
Б	2,5	1
В	1,5	1,5
Г	1	2,5

7. Методи контролю

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль).

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю:

- усне опитування на практичних заняттях;
- оцінка участі у колективних обговореннях проблемних питань;

- оцінка участі у розв'язанні ситуаційних вправ та практичних завдань;
- оцінка підготовлених студентами індивідуальних завдань.

Враховується активність студента у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми (проміжного) контролю:

- письмове тестування;
- розв'язання задач.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю: екзамен.

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Classroom в дистанційному курсі «Ціноутворення на світових товарних ринках».

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання																Екзаме н	Сум а		
Розділ 1								Розділ 2										Контроль на робота	Разо м
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8				
3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	20	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

10. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінювання успішності студентів проводиться за внутрішньою університетською бальною шкалою та національною шкалою

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінки усного опитування на семінарських заняттях (за п'ятибальною шкалою) встановлюються за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу;
- знання основної та додаткової літератури;
- уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків, при виконанні завдань, внесених на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, вміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з відповідей інших осіб.

Вищий бал студент отримує, якщо його відповідь повністю відповідає визначеним критеріям. Він повинен знати відповіді на всі питання навчальної програми,

продемонструвати повні і глибокі знання лекційного матеріалу, а також додаткової літератури. Студент повинен знати як саме економічні категорії і закони проявляються в ринкових умовах на мікрорівні та на макрорівні здійснювати порівняльний аналіз, робити логічні висновки, висловлювати власне ставлення до пропонованих йому проблем.

Середній бал свідчить, що студент має тверді знання з дисципліни «Макроекономіка і мікроекономіка» в обсязі навчальної програми, вмє використовувати інструментарій мікро- та макроаналізу. Але у розкритті змісту питань були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, або недостатнє висвітлення практичних аспектів питання.

Нижчий бал виставляється тоді, коли знання студентів відповідають мінімуму і не нижче вимог, які існують у вищій школі, в навчальних планах і програмах. Студент продемонстрував, хоча і не в повному обсязі, але в цілому, правильні знання програми курсу, виявив розуміння основного змісту питань.

Незадовільна кількість балів ставиться при наявності серйозних недоліків, коли знання студента нижче мінімуму навчальної програми, коли вони мають хаотичний і безсистемний характер, коли у студента відсутнє розуміння не тільки другорядних, але і вузлових питань курсу.

Критерії оцінки знань при розв'язанні задач.

Вищий бал ставиться коли студент дає повну вичерпну відповідь. Вона складається з правильних арифметичних дій, доцільного та логічного теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків.

Середній бал ставиться тоді, коли теоретичне обґрунтування зроблене, хід розв'язання вірний, але є помилка при арифметичних розрахунках.

Нижчий бал студент отримує у тому випадку, коли арифметичне рішення задачі дається без повного теоретичного обґрунтування.

Незадовільна кількість балів ставиться, коли студент зовсім не розв'язує задачі, або розв'язує її неправильно. Опис та розв'язок є повністю ідентичним опису і розв'язку задачі іншим студентом.

Критерії оцінки відповідей на тестові питання.

Тестове завдання передбачає необхідність вибрати одну або кілька правильних відповідей на поставлені питання. Кожна правильна відповідь на тестові запитання оцінюється в 1 бал. На виконання одного завдання відводиться 1-2 хвилини.

Загальна оцінка за тестове завдання виставляється в залежності від набраної кількості балів:

Вищий бал виставляється, якщо правильні відповіді складають 90-100%.

Середній бал виставляється, якщо правильні відповіді складають 70-89%.

Нижчий бал виставляється, якщо правильні відповіді складають 50 - 69%.

Незадовільна кількість балів виставляється, якщо правильні відповіді складають до 50%.

Критерії оцінювання аналітично-пошукових завдань та реферат.

Вищий бал ставиться за умов, якщо студент продемонстрував вміння всебічно, безпомилково, в логічній послідовності проаналізувати проблему, проявив творчий підхід, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, проявив авторське ставлення, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки;

Середній бал ставиться студентові, який продемонстрував вміння всебічно та безпомилково проаналізувати проблему, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки, проте відсутній творчий підхід при аналізі проблем.

Нижчий бал отримує студент, який виконав завдання з незначними помилками, в недостатній мірі використав статистичний та фактичний матеріал, не виявив авторського розуміння проблеми;

Незадовільна кількість балів виставляється студентові, який припускається грубих помилок та логічної непослідовності під час виконання завдання, не використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Господарський кодекс України // www.rada.gov.ua
2. Податковий кодекс України // www.rada.gov.ua
3. Митний кодекс України // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
4. Про ціни та ціноутворення / Закон України Редакція від 24.06.2015 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність // Закон України, Редакція від 03.01.2017 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
6. Експортна стратегія України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017 – 2021 // <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>.
7. Про ринок електричної енергії // Закон України/ Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 27-28, ст.312 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2019-19>
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним ціноутворенням / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 10, ст.56 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/72-19>
9. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / зі змінами від 01.09.2017, підстава [v1713321-17// http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011)
10. Порядок визначення середньозваженого значення показника рентабельності для зіставної юридичної особи для цілей трансфертного ціноутворення / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 191 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/191-2017-п>
11. Ціноутворення [Текст] : навч. посіб. / А. О. Аветисова, О.О. Бакунов, Н.С. Палій, А.А. Фендрікова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф.економіки і упр. інновац. діяльністю. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. - 193с.
12. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення. Навчальний посібник – К.: «Центр учбової літера- тури», 2012. – 480 с.
13. Шевчук Д.А. Ценообразование : учеб. пособие / Д. А. Шевчук.– М. : ГроссМедиа : РОСБУХ, –2008. – 240 с
14. Окландер М. А., Чукурна О. П. Маркетингова цінова політика. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літе- ратури, 2012. – 240 с.
15. Босак А.О. Зовнішньоекономічні операції і контракти: [навч. посіб.] / А.О. Босак. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
16. Ушакова Н.Г. Міжнародне ціноутворення: [навч. посіб.] / Н.Г. Ушакова, Н.Л. Савицька. – К.: Професіонал, 2004. – 218 с.

Допоміжна література

1. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т. М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003.
2. Ястремська Н. Менеджмент ціноутворення в комунікаційній політиці торговельної марки // Проблеми і перспективи економіки та управління № 4 (8), 2016
3. Дейли Джон Л. Эффективное ценообразование – основа конкурентного преимущества / Э.В. Кондукова (пер.с англ.и ред.). - М.; СПб.; К. : Издательский дом "Вильямс", 2004. - 302с.Дзюба П. Трансферне ціноутворення: економічний зміст і специфіка // Економіка України. - 2006. - N1. - С. 14-23
5. Долан Роберт Дж., Саймон Герман Эффективное ценообразование: [Пер. с англ.]. - М.: Экзамен, 2005. - 414с.Ціноутворення на світових товарних ринках. Презентації // <http://intrel.lnu.edu.ua/course/tsinoutvorennya-na-svitovyh-tovarnyh-rynkah>

7. Задоя А.О., Венгер С.А. Трансфертне ціноутворення у міжнародному бізнесі //Академічний огляд. 2011. № 2 (35) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/ao/2011_2/23.pdf

8. Іванова Н. Ю., Волкотруб А. В. Ціноутворення на ринку освітніх послуг // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/econ/2011_120/20_ivanova.pdf

9. ВТО: механизм взаимодействия национальных экономик. Угрозы и возможности в условиях выхода на международных на международный рынок / Под ред. С.Ф. Сутырина. – М.: Эксмо, 2008. – 400 с.

10. Глобальна торгова система: Розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: [монографія] / За ред. Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.

11. Козак Ю.Г. Основи міжнародної торгівлі: навчальний посібник / Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Ржепішевський К.І. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 656 с.

12. Міжнародна торгівля [підручник] / за ред. Ю. Г. Козака. - 5-е вид., випр. і доп. - К.: Центр учбової літератури, 2015. - 272 с.

13. Осика С.Г. Світова організація торгівлі: [підруч.] / С.Г. Осика, В.М. Пятницький. – К.: К.І.С., 2004. – 516 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України // <http://www.me.gov.ua>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Маркетингова цінова політика - Литвиненко Я.В. Бібліотека українських підручників // http://libfree.com/186927164-marketingmarketingova_tsinova_politika_litvinenko_yav.html

4. Цукрова карта: основні тренди ринку у світі та у окремих країнах // <http://agravery.com/uk/posts/show/cukrova-karta-osnovni-trendi-rinku-u-sviti-ta-u-okremih-krainah>

5. Agravery. Аграрне інформаційне агентство // <http://agravery.com>

6. Посібник "Експорт одягу та взуття до ЄС" // https://issuu.com/mineconomdev/docs/export_guide_ukr

7. Цены на пшеницу, кукурузу, подсолнечник, сою, рапс, ячмень, сахар, нефть / Аналитическое Агентство AGRICULTURE // <http://www.aaa-agro.com.ua/prices/>

8. Сайт Світового банку // Режим доступу: <http://www.worldbank.org>

9. Сайт Міжнародного Валютного фонду. – Режим доступу: <http://www.imf.org>

10. Организация экономического сотрудничества и развития // <http://oecd.ru.org>

11. Всемирная торговая организация (ВТО) // <https://www.wto.org>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Classroom в певному відсотку можуть проводитися практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться практичні та семінарські заняття у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання

надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти екзамен дистанційно на платформі Classroom в дистанційному курсі «Ціноутворення на світових товарних ринках»